

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

НЕБОРСЬКИЙ ЄВГЕН АРКАДІЙОВИЧ

УДК 342.951:69 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ
СУБ'ЄКТІВ МІСТОБУДУВАННЯ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор

Соболь Євген Юрійович,

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка,

завідувач кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Джафарова Олена В'ячеславівна

Харківський національний університету внутрішніх справ,

професор кафедри адміністративної діяльності поліції

доктор юридичних наук, доцент

Дрозд Олексій Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,

начальник відділу докторантури та ад'юнктури

Захист відбудеться «5» червня 2020 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 в Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А.

Автореферат розісланий «30» квітня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К.М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування теми дослідження. Обравши європейський вектор розвитку, Україна серед першочергових пріоритетів визначила посилення оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов її становлення та розвитку як провідної європейської країни з високим рівнем життя населення. З цією метою було запроваджено ряд реформ, які були спрямовані на формування безпечного та комфортного середовища для населення, забезпечення сталого розвитку населених пунктів, узгодження державних, громадських і приватних інтересів у сфері містобудування.

Зазначене в комплексі вплинуло на необхідність розробки та реалізації ефективної системи функціонування публічного управління у сфері містобудівної діяльності, в основу якої було закладено створення організаційних, правових, інституційних та фінансових передумов для реформування сфери містобудівної діяльності, що впливає із мети реалізації проєкту Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності на 2019-2030 рр.

Забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів – це, насамперед, питання ефективного публічного управління у сфері містобудування. У минулому бачення того, як саме буде здійснюватися планування та забудова територій, реалізовувалося в межах централізованої моделі управління. Сьогодні суспільні виклики формують організаційно-правові засоби ефективного публічного адміністрування у сфері містобудування з урахуванням децентралізованої моделі управління та побудови ефективної системи територіальної організації влади. Відповідно така концепція сприяє активізації розвитку процесу урбанізації у всьому світі.

Динаміка трансформації системи органів публічної адміністрації в Україні свідчить про активний перегляд їх структурних та функціональних аспектів діяльності взагалі, та у сфері містобудування, зокрема. У зв'язку з цим на сьогодні виникає необхідність удосконалення організації та функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування.

Діяльність суб'єктів органів публічної адміністрації у сфері містобудування має бути спрямована на забезпечення європейських стандартів проживання, підтримку повноцінного життєвого середовища, розвиток населених пунктів і територій держави, збереження та підтримку культурної спадщини, зокрема реконструкцію історичних населених пунктів при збереженні традиційного характеру середовища, реставрацію та реабілітацію об'єктів культурної спадщини, створення інженерної і транспортної інфраструктури.

Попри активізацію державної політики у сфері містобудування, залишається чимало питань, які потребують свого вирішення в частині: прийняття проєкту Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності на 2019-2030 рр. та реалізації її положень; кодифікація

містобудівного законодавства та приведення до його положень нормативно-правових актів у досліджуваній сфері; узгодження повноважень суб'єктів містобудування на центральному та місцевому рівнях в межах подальшої реалізації процесу децентралізації; розмежування контрольно-наглядових та публічно-сервісних повноважень між суб'єктами містобудування; організація взаємодії суб'єктів містобудування; подальша інформатизація у сфері містобудування.

Таким чином, необхідність розробки та реалізація ефективної системи функціонування публічного управління у сфері містобудівної діяльності вказують на необхідність проведення комплексного дослідження та розв'язання питань щодо визначення кола та особливостей діяльності відповідних суб'єктів у цій сфері.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Системно адміністративно-правові засади діяльності окремих суб'єктів містобудування були досліджені у низці наукових праць: О.В. Матвійчук «Контрольні провадження у галузі будівництва» (2010 р.); В.О. Ромасько «Державний контроль у сфері будівництва: адміністративно-правові засади» (2010 р.); А.П. Хряпинський «Адміністративно-правові засади контрольно-наглядової діяльності у сфері містобудування» (2014 р.); О.В. Кудрявцев «Адміністративно-правове забезпечення діяльності державної архітектурно-будівельної інспекції в Україні» (2017 р.), М.Є. Околович «Адміністративно-правове регулювання містобудівної діяльності органами місцевого самоврядування» (2018 р.) та ін.

Адміністративно-деліктні відносини у сфері містобудування були предметом дослідження низки науковців: О.Ю. Дрозд «Адміністративна відповідальність за самовільне заняття земельної ділянки» (2010 р.); Б.М. Семенко «Адміністративна відповідальність за правопорушення у галузі будівництва» (2011 р.). Оновлення поглядів на трансформацію адміністративно-правових відносин у сфері містобудування із одночасним поєднанням публічних та приватних інтересів досліджувалося у праці В.О. Резніченко «Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності у сфері містобудування» (2015 р.). Питання формування та реалізації державної політики у сфері містобудування досліджувалися в межах наукових праць: І.М. Мироненко «Адміністративно-правове регулювання будівельної діяльності в Україні» (2012 р.); О.В. Стукаленко «Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі: теоретико-правові та праксеологічні засади» (2016 р.); К.Р. Резворович «Адміністративно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері будівництва» (2018 р.).

Проте зазначені наукові дослідження, здебільшого, були спрямовані на виокремлення загальних аспектів у сфері містобудування без детального аналізу суб'єктного складу адміністративно-правових відносин у досліджуваній сфері.

Поряд з вищезазначеними науковими працями, окремі питання загальнотеоретичної спрямованості відносно аналізованої проблематики досліджували В. Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, А.І. Берлач, В.В. Галуцько, В.М. Гаращук, Є.А. Гетьман, Ю.В. Гаруст, О.В. Джафарова, О.Ю. Дрозд,

С.В. Петков, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, П.П. Кривошеїн, О.В. Кузьменко, В.І. Олефір, О.І. Остапенко, О.Б. Німко, О.П. Рябченко, Є. Ю. Соболев, С.О. Шатрава, Р.В. Шаповал та ін. Разом з тим, зазначені науковці торкалися окремих питань, що оглядово стосуються адміністративно-правових засад суб'єктів містобудування в частині визначення загальнотеоретичних положень та понятійного апарату, без детального дослідження елементного складу правового статусу суб'єктів адміністративно-правових відносин у досліджуваній сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційне дослідження узгоджується з положеннями Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р; проекту Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності, а також в межах планів науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495), «Правове забезпечення розвитку підприємництва та органів місцевого самоврядування» (номер державної реєстрації 0115U006255).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає у комплексному дослідженні адміністративно-правових засад діяльності суб'єктів містобудування та напрямів їх удосконалення з урахуванням загальної характеристики, правового статусу, організації їх діяльності, вітчизняного та зарубіжного досвіду в цій сфері.

Відповідно до поставленої мети в роботі заплановано вирішити такі *завдання*:

- визначити поняття та здійснити характеристику суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування через виокремлення їх ознак;
- розкрити зміст поняття та елементний склад правового статусу органів публічної адміністрації, які є учасниками адміністративно-правових відносин у сфері містобудування;
- сформулювати критерії класифікації органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування;
- визначити перелік методів діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування та надати їх характеристику;
- охарактеризувати правові засади та принципи діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування;
- визначити адміністративну правосуб'єктність суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування;
- здійснити характеристику адміністративних актів суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування;

– узагальнити зарубіжний досвід організації та функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування через виокремлення напрямів його адаптації в Україні;

– визначити перспективні шляхи вдосконалення правового регулювання організації та функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, які виникають у сфері містобудування.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів містобудування.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження є використання системи загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання.

Вагоме значення у дослідженні відводиться використанню загальнофілософських методів. Використання методів *аналізу* та *синтезу*, *індукції* та *дедукції*, *абстрагування* дало змогу чітко визначити структурно-логічну схему дисертаційної роботи, виявити властивості та, відповідно, ознаки адміністративно-правових відносин у сфері містобудування з виокремленням їх суб'єктного складу (підрозділ 1.1). Поряд з цим використання вищезазначених методів дало можливість створити загальне уявлення та сформулювати узгоджену систему досліджуваних явищ, що відобразилося у формулюванні відповідних правових категорій в межах теоретичного розділу, удосконаленні дефініцій та визначенні авторських позицій щодо їх уточнення та подальшого удосконалення, окресленні предмета та об'єкта дослідження (розділ 1).

Серед загальнонаукових методів пізнання особливе значення для дослідження мають *системний* та *структурний* методи, під час застосування яких було визначено елементну структуру адміністративно-правового статусу суб'єктів адміністративно-правових відносин, їх класифікацію (підрозділи 1.2-1.3), проаналізовано правові засади та принципи діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування (підрозділ 2.1), здійснено розподіл адміністративних актів у досліджуваній сфері (підрозділ 2.3). За допомогою *функціонального* методу здійснено дослідження адміністративної правосуб'єктності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування (підрозділ 2.2).

У межах дослідження використовувалися спеціальні методи юридичної науки. *Порівняльно-правовий* метод сприяв аналізу зарубіжного досвіду організації та функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування та визначенню шляхів його адаптації в Україні (підрозділ 3.1). Метод *правового прогнозування* сприяв визначенню та окресленню напрямків удосконалення адміністративно-правового регулювання організації та функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування (підрозділ 3.2).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першою спробою комплексно дослідити адміністративно-правові засади

діяльності суб'єктів у сфері містобудування. У результаті проведеного дослідження сформовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення містобудівного законодавства України в частині діяльності відповідних суб'єктів публічної адміністрації у зазначеній сфері, зокрема:

уперше:

– визначено, що органи публічної адміністрації як суб'єкти адміністративно-правових відносин у сфері містобудування слід розглядати як взаємоузгоджену систему органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів делегованих повноважень, саморегулювних організацій та інших суб'єктів під час здійснення ними публічних функцій у напрямі забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, формування та реалізації державної політики у сфері містобудування, забезпечення прав та свобод фізичних та юридичних осіб;

– узагальнено ознаки суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування: 1) полісуб'єктний та відносно визначений склад; 2) їх діяльність спрямована на забезпечення прав, свобод та законних інтересів осіб, їх груп та суспільства в цілому; 3) розгалуженість функцій на широке коло органів публічної влади та суб'єктів делегованих повноважень; 4) динамізм структури та функцій, пов'язаних із суспільно-політичним та соціально-економічним розвитком, удосконаленням системи містобудівного законодавства; 5) поєднання імперативних та диспозитивних методів правового регулювання; 6) публічний характер діяльності; 7) поширення практики дерегуляції будівельної галузі; 8) підзвітність;

удосконалено:

– наукове розуміння адміністративно-правових відносин у сфері містобудування як суспільних відносин, врегульованих нормами адміністративного права, що зумовлюють поведінку їх учасників у сфері містобудівної діяльності, спрямованих на формування повноцінного життєвого середовища держави;

– визначення поняття «правові засади діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування», під яким пропонується розуміти систему нормативно-правових актів, що регулюють питання організації, компетенції, форм і методів діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, суб'єктів делегованих повноважень, саморегулювних організацій та інших суб'єктів під час здійснення ними публічних функцій у сфері містобудування;

– визначення поняття «адміністративна правосуб'єктність суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування» як здатності фізичних та юридичних осіб бути суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері містобудування та мати закріплені у відповідних нормативно-правових актах права та юридичні обов'язки, а також здатності своїми діями набувати та реалізовувати їх у сфері містобудування і нести відповідальність;

– визначення адміністративних актів суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування як вольових, процедурних та зовнішньовиражених дій органів публічної адміністрації, що здійснюються ними у межах визначених законодавством повноважень, спрямовані на створення, зміну чи припинення адміністративно-правових відносин у сфері містобудування з метою здійснення публічного управління у зазначеній сфері;

– шляхи та способи розв'язання проблем за напрямками, визначеними проектом Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності та затвердженим планом заходів з її реалізації для врегулювання відносин у сфері містобудування;

– положення щодо інформатизації діяльності суб'єктів публічного управління у напрямі створення транспарентного середовища у сфері містобудування, зокрема, забезпечення функціонування містобудівного кадастру та інших державних реєстрів з метою надання державних послуг фізичним та юридичним особам;

отримали подальшого розвитку:

– питання щодо доцільності передбачення у структурі Державної архітектурно-будівельної інспекції України органу з проведення дозвільних процедур у сфері будівництва;

– сформульовано пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства у сфері містобудування в частині доповнення п. 13 Постанови Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 555 «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проектів містобудівної документації на місцевому рівні» окремим підпунктом щодо включення у перелік складу погоджувальної комісії представників громадських організацій у будівельній галузі;

– пропозиції удосконалення Плану заходів з реалізації Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності шляхом включення заходу, спрямованого на реалізацію ч. 2 ст. 42 Земельного кодексу України: безоплатну передачу земельної ділянки, на якій розташовані багатоквартирні будинки, а також належні до них будівлі, споруди та прибудинкова територія, що перебувають у спільній сумісній власності власників квартир та нежитлових приміщень у будинку, у власність або у постійне користування співвласникам багатоквартирного будинку;

– пропозиції та рекомендації до будівельного законодавства в частині: удосконалення діяльності суб'єктів містобудування; врегулювання питань, пов'язаних із розробкою містобудівної документації об'єднаної територіальної громади; визначення порядку розробки планів об'єднаної територіальної громади; вдосконалення проведення громадських слухань для врахування громадських інтересів при плануванні територій і будівництві об'єктів; удосконалення процедури складання містобудівних планів шляхом створення національної веб-платформи з метою залучення до співпраці усіх стейкхолдерів містобудівного процесу та можливості досягнення консенсусу громадськості та органів публічної адміністрації;

– наукові положення щодо доцільності прийняття Містобудівного кодексу України та Концепції публічного управління в галузі будівництва, направлених на врегулювання адміністративно-правових відносин у цій сфері.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшої розробки та удосконалення адміністративно-правових засад діяльності суб'єктів містобудування (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчості* – для вдосконалення чинного містобудівного законодавства у напрямку підвищення ефективності функціонування суб'єктів містобудування;

– *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності діяльності та функціонування суб'єктів містобудування (акт впровадження Департаменту державної архітектурно-будівельної інспекції в Одеській області);

– *освітньому процесі* – під час розроблення підручників, навчальних посібників, практикумів, методичних рекомендацій та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Порівняльне адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративної реформи в Україні», «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу» (акт впровадження Харківського національного університету внутрішніх справ).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження обговорювалися під час роботи трьох науково-практичних конференцій: «Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності» (м. Одеса, 7–8 вересня 2018 р.), «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 25–26 січня 2019 р.), «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 28 листопада 2019 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 246 сторінок. Робота містить список використаних джерел із 260 найменувань на 28 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми; вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами; визначено мету та завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження; викладено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано відомості про апробацію дисертації.

Розділ 1 «Загальна характеристика суб'єктів містобудування» складається з чотирьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та характеристика суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування»* визначено

поняття та надано характеристику суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування шляхом визначення їх ознак.

Виокремлено суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування: 1) органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування (ч. 2. ст 4 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»); 2) суб'єкти делегованих повноважень; 3) саморегульвні організації та інші суб'єкти під час здійснення ними публічних функцій; 4) фізичні та юридичні особи за умови наявності юридичного факту, при якому останні наділяються юридичними правами та обов'язками згідно із містобудівним законодавством.

Визначено напрями діяльності суб'єктів містобудування: 1) нормотворення; 2) публічно-сервісна діяльність (акредитація, ліцензування, реєстраційна, дозвільна, експертна діяльність); 3) контроль та нагляд у сфері містобудування; 4) управління процесами охорони та поліпшення стану природного середовища; 5) науково-педагогічна діяльність; 6) інформаційно-комунікативна; 7) міжнародне співробітництво.

Визначено тенденцію розвитку містобудівного законодавства у комплексну галузь, одночасно із потребою формування кодифікованого нормативно-правового акта. На нашу думку, містобудівна галузь у правовому регулюванні є складним міжгалузевим надінститутом, тенденції розвитку якого свідчать про поступове виокремлення в окрему галузь права.

У підрозділі 1.2 «Адміністративно-правовий статус органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування» присвячено аналізу законодавства України та теоретичних положень щодо адміністративно-правового статусу органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування.

Сформульовано авторські поняття «правовий статус суб'єктів публічної адміністрації у сфері містобудування», «адміністративно-правові відносини у сфері містобудування». Спираючись на норми законодавства, виділено коло органів публічної адміністрації, які реалізують державну політику у сфері містобудування, здійснюють контроль з питань державного архітектурно-будівельного законодавства та впливають на поведінку учасників цих відносин.

Розкрито компетенцію Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, Міністерства розвитку громад та територій України як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Звертається увага на недоліки роботи ініційованого Міністерством розвитку громад та територій України веб-ресурсу «Відкрите просторове планування» (pMap), метою якого є доступність до містобудівної документації щодо будь-якої адміністративно-територіальної одиниці в Україні.

Аналізуючи статус Державної архітектурно-будівельної інспекції України, наголошено, що остання здійснює такі важливі функції як: контролюючу, дозвільну і ліцензійну. Це призводить до того, що працівники даної інспекції виконують ці функції одночасно, що несе за собою значні корупційні ризики. У зв'язку з цим запропоновано утворити у структурі інспекції окремий дозвільний

орган у сфері будівництва з подальшим оприлюдненням результатів його діяльності.

Проаналізовано статус органів місцевого самоврядування та їх роль у сфері містобудування, а також інших суб'єктів з делегованими повноваженнями у досліджуваній сфері. Запропоновано низку змін до чинного законодавства, направлених на забезпечення об'єктивності в громадському обговоренні.

У підрозділі 1.3 «Класифікація органів публічної адміністрації як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування» проаналізовано поняття та визначено перелік органів публічної адміністрації у широкому та вузькому розуміннях. Керуючись поглядами науковців, визначено поняття «органи публічної адміністрації як суб'єкти адміністративно-правових відносин у сфері містобудування».

Формуючи базис для подальшого дослідження суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування, умовно їх можна систематизувати за цілим рядом критеріїв: 1) за масштабами діяльності: а) центральні: Міністерство розвитку громад та територій України, Державна архітектурно-будівельна інспекція України; б) місцеві: органи виконавчої влади та місцевого самоврядування на місцях; 2) за напрямками впливу на державну політику у сфері містобудування: а) суб'єкти, які забезпечують формування державної політики у сфері містобудування; б) суб'єкти, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері містобудування; 3) залежно від напрямів адміністративної діяльності суб'єктів містобудування: а) адміністративно-юрисдикційна діяльність органів публічної адміністрації; б) управлінська діяльність органів публічної адміністрації; в) публічно-сервісна діяльність органів публічної адміністрації; г) контрольно-наглядова діяльність органів публічної адміністрації. Формування зазначеного класифікаційного підходу до суб'єктів адміністративно-правових відносин зумовлено тим, що більшість повноважень публічно-сервісного та контрольно-наглядового спрямування зосереджено в межах одного суб'єкта публічної адміністрації, в результаті чого порушується принцип об'єктивності під час прийняття відповідних управлінських рішень.

У підрозділі 1.4 «Методи діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування» проаналізовано сукупність наукових підходів до розуміння методів діяльності у сфері містобудування, акцентуючи увагу щодо виокремлення галузевих методів правового регулювання в межах функціонування будівельного права як окремої галузі права.

Виокремлено систему методів діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Зазначено, що в Україні на законодавчому рівні закріплено низку специфічних методів діяльності суб'єктів у сфері публічного адміністрування, що продовжують розвиватися, а саме:

1) методологія, пов'язана із збиранням та використанням адміністративних даних – сукупність способів, правил і методів, які встановлюють порядок збирання, опрацювання, аналізу та використання адміністративних даних (ст. 16 Закону України «Про державну статистику»

17 вересня 1992 р. № 2614-ХІІ, Порядок погодження органами державної статистики методології та звітної документації, що пов'язані із збиранням та використанням адміністративних даних, затверджений наказом Держкомстату України від 30 січня 2009 р. № 33);

2) метод класифікації – спосіб об'єднання об'єктів класифікації у класифікаційні угруповання (Порядок розроблення національних класифікаторів, затверджений наказом Мінекономрозвитку України від 11 січня 2018 р. № 17);

3) методологія містобудівного обґрунтування – вид містобудівної діяльності щодо формування документації, в якій відповідно до державних будівельних та інших норм, стандартів і правил, положень містобудівної документації визначаються містобудівні умови і обмеження забудови земельної ділянки (об'єкта будівництва), обов'язкові для врахування при відведенні земельної ділянки та/або проєктуванні об'єктів містобудування;

4) системність та інституціоналізм державного управління як метод ухвалення і обґрунтування рішень у сфері містобудування – передбачає комплексний, цілеспрямований державно-владний вплив;

5) метод делегування повноважень є ефективним інструментарієм сучасного демократичного управління.

Розділ 2 «Організація діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Правові засади та принципи діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування»* охарактеризовано правові засади та основні принципи діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування.

Здійснено характеристику правових засад відповідно до поділу суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування на суб'єкти загальної та спеціальної компетенції. З огляду на такий поділ розглянуто: 1) правові засади діяльності органів загальної компетенції, які реалізують нормотворчу, установчу, правозастосовчу та контрольну-наглядову функції щодо всієї системи органів публічної влади, зокрема й у сфері містобудування, як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України); 2) правові засади органів спеціальної компетенції – органи виконавчої влади, їх окремі підрозділи, посадові особи, які безпосередньо покликані брати участь у формуванні та реалізації політики містобудування (Міністерство розвитку громад та територій України, Державна архітектурно-будівельна інспекція України, органи місцевого самоврядування). Акцентовано увагу на необхідності внесення змін до Закону України «Про містобудівну діяльність» щодо врегулювання питань діяльності суб'єктів містобудування в межах об'єднаної територіальної громади.

Здійснено аналіз принципів діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування на підставі їх поділу на загальні принципи, притаманні діяльності всіх суб'єктів, та спеціальні, що відображають специфіку діяльності окремих суб'єктів у сфері містобудування. До загальних принципів

віднесено: верховенство права, законність, людиноцентризм, гуманізм, професіоналізм та компетентність, гласність, відповідальність суб'єктів містобудування за порушення законодавства. До переліку спеціальних принципів віднесено такі як: децентралізація, субсидіарність, самоврядність, пріоритетність безпеки життя і здоров'я людини, міжнародне співробітництво. Доведена необхідність їх законодавчого закріплення у будівельному законодавстві.

У підрозділі 2.2 «Адміністративна правосуб'єктність суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування» розкрито сутність поняття адміністративної правосуб'єктності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. На підставі загальноправового розуміння поняття правосуб'єктності наведено визначення адміністративної правосуб'єктності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування, а також виокремлено її складові – адміністративну правоздатність, адміністративну дієздатність, адміністративну деліктоздатність. Здійснено характеристику зазначених складових. Визначено, що обсяг правосуб'єктності індивідуальних суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування складається з їх право- та дієздатності, а також деліктоздатності, зміст і обсяг яких залежить від обсягу та змісту прав, обов'язків і відповідальності учасників зазначених правовідносин, визначених у відповідних нормативно-правових актах. Визначено специфіку правосуб'єктності колективних осіб як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування, що полягає у наділенні їх державно-владними повноваженнями, які втілюються в їх компетенції, та визначаються відповідними нормативно-правовими актами щодо їх утворення.

Визначення обсягу деліктоздатності юридичних осіб як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування вимагає нормативного закріплення відповідальності юридичних осіб у адміністративно-деліктозному законодавстві та введення, окрім штрафу, такого виду адміністративної відповідальності, як тимчасова заборона певного виду діяльності, пов'язаної з порушенням вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проєктних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд; виконанням будівельних робіт без дозволу на їх виконання, вчинене щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми та значними наслідками (СС2 та СС3 відповідно); експлуатацією об'єктів будівництва, не прийнятих в експлуатацію, а також наведенням недостовірних даних в акті готовності об'єкта до експлуатації, вчинених щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми та значними наслідками (СС2 та СС3 відповідно).

У підрозділі 2.3 «Адміністративні акти суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування» охарактеризовано адміністративні акти суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування

Здійснено аналіз наявних у науковій літературі класифікацій адміністративних актів. Виходячи з предмета дослідження, обрано дві підстави класифікації адміністративних актів у сфері містобудування: за суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері містобудування та за юридичною природою адміністративних актів. Відповідно, за першим критерієм адміністративні акти у сфері містобудування поділяються на адміністративні акти вищого центрального органу виконавчої влади – Кабінета Міністрів України; адміністративні акти центральних органів виконавчої влади у сфері містобудування – Міністерства розвитку громад та територій України та Державної архітектурно-будівельної інспекції України; адміністративні акти виконавчих органів у зазначеній сфері на місцях, органів місцевого самоврядування; адміністративні акти самоврядних та саморегулювальних організацій.

За юридичною природою адміністративні акти суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування поділено на: нормативно-правові (акти загальної дії), правозастосовні (акти індивідуальної дії) та інтерпретаційні адміністративні акти. Визначено, що Кабінет Міністрів України та Міністерство розвитку громад та територій України є суб'єктами видання адміністративних актів загальної дії у формі постанов, розпоряджень та наказів, які є обов'язковими до виконання на всій території держави для невизначеного кола осіб, що стають суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Державна архітектурно-будівельна інспекція України є суб'єктом видання як нормативно-правових актів загальної дії, так і правозастосовчих актів індивідуальної дії у сфері містобудування у формі наказів, дія яких поширюється на конкретну ситуацію та конкретно визначених осіб – суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Органи місцевого самоврядування є суб'єктами видання адміністративних актів індивідуальної дії у формі рішень, що являють собою правозастосовчий адміністративний акт індивідуальної дії, що приймається органами місцевого самоврядування, має публічно-владний та директивно-обов'язковий характер і спрямовується на вирішення питань державного управління у сфері містобудування у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці. З метою роз'яснення норм права, Кабінет Міністрів України, Міністерство розвитку громад та територій України і Державна архітектурно-будівельна інспекція видають інтерпретаційні акти у формі роз'яснень та інформаційних листів.

Здійснено аналіз індивідуальних адміністративних актів органів місцевого самоврядування. З огляду на відсутність єдиних вимог до їх форми, змісту, процедур набрання чинності та можливості адміністративного оскарження, підтримано позицію науковців щодо необхідності ухвалення Закону України «Про нормативно-правові акти».

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів містобудування» складається з двох підрозділів.

Підрозділ 3.1 «Зарубіжний досвід організації та функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування та шляхи його адаптації в Україні» присвячений аналізу зарубіжного законодавства щодо організації та функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування у таких іноземних країнах як Великобританія, Швеція, Китай, Сінгапур, Молдова, Казахстан.

Визначено коло органів публічної адміністрації, які формують і реалізують державну політику у сфері містобудування у зарубіжних країнах. Підкреслено відображення у містобудівних планах національного, регіонального та місцевого рівнів участі усіх стейкхолдерів містобудівного процесу, що у зарубіжних країнах забезпечується створенням національної веб-платформи, проведенням громадських консультацій та ін. Акцентується увага на розподілі ролей та обов'язків між місцевим (муніципальним), регіональним та національним плануванням, створенні міської стратегії, заснованої на концепції стійких міст, забезпеченні перманентної актуалізації містобудівних планів. Звертається увага на необхідності надання нормативних повноважень органам публічної адміністрації на місцях з метою уникнення невідповідності покладених функцій з їх інституційним положенням та, відповідно, для ефективної реалізації поставлених перед ними завдань.

Запропоновано удосконалення національного правового регулювання шляхом уніфікації наявної нормативно-правової бази у напрямі прийняття Містобудівного кодексу України. Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про забезпечення функціонування державних інституцій для реалізації прогностичної функції у процесі розробки та затвердження містобудівної документації як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях. Обґрунтовано доцільність інформатизації публічного управління для створення транспарентного середовища у сфері містобудування.

У підрозділі 3.2 *«Напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання організації та функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування»* наголошено на недосконалості сучасного містобудівного законодавства. Зауважено на проблемах, що стримують здійснення законодавчого реформування у системі містобудування.

Наголошено на тому, що сьогодні питання прийняття єдиного кодифікованого акта, а саме – Містобудівного кодексу, залишається актуальним, оскільки його прийняття забезпечить систематизацію законодавства у сфері містобудування та узгодження його положень з нормами суміжних галузей законодавства, сприятиме підвищенню ефективності діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, вдосконаленню порядку і прозорості прийняття ними рішень з питань містобудування, забезпеченню реалізації прав територіальних громад та окремих громадян, ефективному використанню територій, удосконаленню порядку підготовки, погодження і затвердження містобудівної документації, а також створенню умов для ефективного міжнародного співробітництва у сфері містобудування.

Здійснено правовий аналіз проєкту Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності та затвердження плану заходів з її реалізації, у результаті чого запропоновано напрями вдосконалення правового регулювання відносин у сфері містобудування. Обґрунтовано необхідність прийняття Проєкту Концепції публічного управління містобудівної сфери, в межах якого заплановано подальша розробка нормативно-правових актів, що регламентують відносини у сфері містобудування.

Наголошено на необхідності проведення реформування контролюючих інстанцій у сфері містобудування, що значно ускладнює процес нормативно-правового регулювання відносин у сфері містобудування. Запропоновано управлінську схему, яка має бути побудована таким чином, щоб у ній брали участь основні ланки без зайвого залучення бюрократичних проміжків, а саме: початкова ланка – підрядник, наглядова – проєктувальник. Щодо органів місцевого самоврядування у сфері архітектурно-будівельного контролю, то останні мають здійснювати контроль у рамках непорушення норм чинного будівельного законодавства під час здійснення забудови та дотримання техніко-економічних параметрів об'єкту.

Звернено увагу на проблему регулювання відносин щодо законності розміщення тимчасових споруд, яка на сьогодні залишається невизначеною.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні адміністративно-правових засад діяльності суб'єктів у сфері містобудування. У результаті проведеного дослідження сформульовано висновки, які повністю розкривають поставлену мету та окреслені завдання. Основи з них такі:

1. Сформульовано авторське визначення поняття «суб'єкти адміністративно-правових відносин у сфері містобудування» як складної, поліфункціональної, динамічної системи, урегульованої нормами чинного законодавства та спрямованої на формування та реалізацію державної політики розвитку територій для забезпечення прав, свобод та законних інтересів окремих осіб, їх асоціацій, держави й суспільства в цілому. Окреслено ознаки суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування.

2. Визначено, що правовий статус суб'єктів публічної адміністрації у сфері містобудування – це закріплений законодавством спектр компетенцій, предмета відання, прав, обов'язків і відповідальності за дії або бездіяльність у сфері містобудування суб'єктів публічної адміністрації, які виконують публічні, виконавчо-розпорядчі, дозвільно-реєстраційні, контрольні функції.

На основі аналізу адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації запропоновано створити у структурі Державної архітектурно-будівельної інспекції України окремий дозвільний орган у сфері будівництва з подальшим оприлюдненням результатів його діяльності; для забезпечення

об'єктивності в громадському обговоренні під час розроблення проєктів містобудівної документації на місцевому рівні запропоновано включити у погоджувальну комісію представників громадських організацій у будівельній галузі, внівши доповнення до ч. 4 п. 13 постанови Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 555 «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо врахування громадських інтересів під час розроблення проєктів містобудівної документації на місцевому рівні», виклавши її у такій редакції: «До складу комісії входять: представники професійних об'єднань та спілок, громадських організацій у будівельній галузі, архітектори і науковці».

3. Наведено критерії класифікації суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування: а) за масштабами діяльності (центральні, місцеві); б) за напрямками впливу на державну політику у сфері містобудування (суб'єкти, які забезпечують формування державної політики у сфері містобудування; суб'єкти, які забезпечують реалізацію державної політики у сфері містобудування); в) залежно від напрямів адміністративної діяльності суб'єктів містобудування (адміністративно-юрисдикційна, управлінська, публічно-сервісна, контрольно-наглядова діяльність органів публічної адміністрації); г) залежно від способу отримання адміністративних повноважень у сфері містобудування (суб'єкти, які наділяються повноваженнями; суб'єкти, яким передаються повноваження; суб'єкти, яким делегуються повноваження); г) залежно від обсягу та характеру компетенції (суб'єкт загальної компетенції, суб'єкти спеціальної компетенції).

4. Сформульовано, що методи діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування – це сукупність способів, прийомів та засобів впливу органів (посадових осіб) публічної адміністрації на суспільство, поведінку (діяльність) уповноважених підпорядкованих суб'єктів, фізичних та юридичних осіб у сфері містобудівної діяльності з метою їх упорядкування та забезпечення сталого поступального розвитку для максимально ефективного забезпечення інтересів суспільства і держави, прав і свобод людини і громадянина.

5. Розкрито авторське бачення поняття «правові засади діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування». На підставі поділу суб'єктів адміністративно-правових відносин на суб'єктів загальної та спеціальної компетенції здійснено характеристику правових підстав їх діяльності. Запропоновано спрямувати процес удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування на закріплення норм, що регулюють діяльність об'єднаних територіальних громад як таких суб'єктів. Доведена необхідність законодавчого закріплення у нормативно-правових актах, що регулюють адміністративно-правові відносини у сфері містобудування, принципів діяльності їх суб'єктів, з огляду на поділ принципів на загальні, притаманні діяльності всіх суб'єктів, та спеціальні, що відображають специфіку діяльності окремих суб'єктів у сфері містобудування.

6. Здійснено аналіз правосуб'єктності індивідуальних та колективних осіб як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Зауважено, що обсяг правосуб'єктності індивідуальних осіб як суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування визначається межами їх право-, дієздатності, а також деліктоздатності, зміст і обсяг яких залежить від віку, обсягу та змісту прав, обов'язків і відповідальності учасників зазначених правовідносин з огляду на їх статус (фізична особа, фізична особа-підприємець, посадова особа) та наявності владних повноважень. Акцентовано, що правосуб'єктність колективних осіб полягає у здатності державних та недержавних органів бути суб'єктами зазначених відносин, мати, реалізовувати і припиняти відповідно до нормативно-правових або установчих актів адміністративні права і обов'язки у сфері містобудування, а також здатність нести адміністративну відповідальність. Доведено, що державні органи, як специфічні суб'єкти права, наділені державно-владними повноваженнями, що втілюються в їх компетенції, яка визначається відповідними нормативно-правовими актами щодо їх утворення.

7. Обґрунтовано поділ адміністративних актів: а) за суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері містобудування; б) за юридичною природою адміністративних актів. Визначено суб'єктів видання та ознаки адміністративних актів загальної та індивідуальної дії, а також інтерпретаційних актів у сфері містобудування. Охарактеризовано процедури набрання чинності, оприлюднення, а також адміністративного оскарження адміністративних актів у сфері містобудування.

Запропоновано внести зміни до законів України «Про основи містобудування» від 16 листопада 1992 року № 2780-XII та «Про архітектурну діяльність» від 20 травня 1999 року № 687-XIV, закріпивши в них норми, що регулюють адміністративне оскарження індивідуального адміністративного акта у сфері містобудування з метою захисту прав та законних інтересів суб'єктів адміністративно-правових відносин у цій сфері. Ці зміни повинні включати: 1) визначення органу, до якого можуть звернутися суб'єкти з адміністративною скаргою; 2) вимоги до форми та змісту адміністративної скарги; 3) термін звернення з адміністративною скаргою; 4) підстави відмови у прийнятті адміністративної скарги або залишення її без розгляду; 5) порядок розгляду і вирішення адміністративної скарги по суті.

8. У процесі вивчення зарубіжного досвіду організації та функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування надано такі пропозиції щодо його адаптації: 1) удосконалення процедури складання містобудівних планів шляхом створення національної веб-платформи з метою залучення до співпраці усіх стейкхолдерів містобудівного процесу та можливості досягнення консенсусу громадськості та органами публічної адміністрації (досвід Великобританії); 2) надання нормативних повноважень органам виконавчої влади на місцях з метою уникнення конфлікту покладених на них функцій з їх інституційним положенням для ефективної реалізації поставлених перед ними завдань (досвід Китаю); 3) розподіл ролей та обов'язків

між місцевим (муніципальним), регіональним та національним плануванням, що забезпечить тісну співпрацю між органами управління на різних рівнях; створення міської стратегії, заснованої на концепції стійких міст; забезпечення перманентної актуалізації містобудівних планів (досвід Швеції); 4) уніфікація наявної національної нормативно-правової бази шляхом прийняття Містобудівного кодексу України, що врегульовував би планування та містобудівний розвиток; затвердження та виконання будівельних робіт; забезпечення якості будівельних матеріалів та виробів; здійснення державного контролю за плануванням та ліцензуванням; єдине застосування законодавчих положень про якість будівництва (досвід Молдови); 5) удосконалення інформатизації публічного управління для створення транспарентного середовища у сфері містобудування, зокрема, забезпечення функціонування містобудівного кадастру та інших державних реєстрів з метою надання державних послуг фізичним та юридичним особам (досвід Казахстану).

9. Здійснено правовий аналіз Проекту Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності, у результаті чого запропоновано внести зміни до її тексту, спрямовані на вдосконалення правового регулювання адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Зокрема:

1) У розділі «Шляхи та способи розв'язання проблем за напрямками... у сфері планування території» Концепції визначено шлях вирішення проблеми:

1.1) «встановити обов'язковість здійснення експертизи схем планування території на регіональному рівні, всієї містобудівної документації на місцевому рівні». Спираючись на ч.12 ст. 17 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та необхідності запровадження проведення експертизи плану заснування територій та детального плану територій, пропонуємо вказаний у проекті Концепції шлях вирішення проблеми викласти у такій редакції:

«у разі необхідності з ініціативи органів місцевого самоврядування визначати проведення експертизи плану зонування територій та детального плану територій»;

1.2) «встановити, що фінансування робіт з планування територій на регіональному та місцевому рівні може здійснюватися виключно за рахунок коштів місцевих бюджетів та/або міжнародної технічної допомоги, грантів (субгрантів)». На підставі норм Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» та, беручи до уваги концепцію сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, пропонуємо вказаний спосіб вирішення проблеми викласти у такій редакції:

«встановити, що фінансування робіт з планування територій на регіональному та місцевому рівнях може здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги, грантів (субгрантів) та інших джерел, не заборонених законом»;

1.3) «запровадити концепцію інтегрованого розвитку як частину вихідних даних на розроблення містобудівної документації місцевого рівня» слід вилучити, оскільки є неактуальним у зв'язку із наявністю розробленого проекту

Концепції запровадження інтегрованого розвитку громад та затвердження плану заходів з її реалізації;

1.4) «запровадити обов'язкове врахування вимог та заходів, передбачених містобудівною документацією, при розробленні та реалізації програм соціально-економічного розвитку», беручи до увагу процеси децентралізації влади та проведення реформи державного управління, пропонуємо даний спосіб вирішення проблеми викласти у редакції:

«запровадити обов'язкове врахування вимог та заходів, передбачених містобудівною документацією, при розробленні та реалізації програм соціально-економічного розвитку, а також стратегій розвитку громад».

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Неборський Є.А. Загальна характеристика методів діяльності суб'єктів адміністративних правовідносин у сфері містобудування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2018. Вип. 50. Т. 3. С. 190–193.

2. Неборський Є.А. Методи та принципи діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. *Право і безпека*. 2019. № 2 (73). С. 37–42.

3. Неборський Є.А. Загальна характеристика окремих суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 3 (19). С. 54–58.

4. Неборський Є.А. Діяльність суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 4 (20). С. 106–111.

5. Неборський Є.А. Суб'єкти адміністративно-правових відносин у сфері містобудування: поняття, ознаки. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 4. Т. 2. С. 131–136.

6. Неборський Є.А. Досвід США щодо функціонування суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. *Наукові записки. Серія «Право»*. 2019. Вип. 7. С. 109–113.

7. Neborskyi Yevhen Legal principles of activity of subjects of administrative-legal relations in the field of urban development. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2020. Vol. 7. Iss. 1. P. 190–197 (Czech Republic).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Неборський Є.А. Загальна характеристика методів діяльності суб'єктів адміністративних правовідносин у сфері містобудування. *Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 7–8 верес. 2018 р.)*. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 63–69.

9. Неборський Є.А. Система суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. *Актуальні проблеми реформування системи*

законодавства України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 25–26 січ. 2019 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 88–91.

10. Неборський Є.А. Класифікація органів публічної адміністрації у сфері містобудування. *Актуальні проблеми національного законодавства: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Кропивницький, 28 листоп. 2019 р.). Ч. 1.* Кропивницький: ЦДПУ ім. Винниченка, 2019. С. 106–109.

АНОТАЦІЯ

Неборський Є. А. Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів містобудування. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2020.

У дисертації на основі комплексного дослідження адміністративно-правових засад діяльності суб'єктів містобудування визначено напрями їх удосконалення, які базуються на положеннях загально-теоретичної характеристики, адміністративно-правового статусу, організації діяльності, вітчизняного та зарубіжного досвіду в цій сфері.

Методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження є використання системи загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Удосконалено розуміння напрямків розвитку системи суб'єктів містобудування як об'єктів адміністративно-правового регулювання в Україні. Наведено авторське поняття та здійснена характеристика «правового статусу суб'єктів публічної адміністрації у сфері містобудування».

Зазначено, що адміністративно-правові відносини у сфері містобудування слід вважати як відносини, врегульовані нормами адміністративного права, що зумовлюють поведінку їх учасників у сфері містобудівної діяльності, спрямовані на формування повноцінного життєвого середовища держави.

Удосконалено розуміння системи методів діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Визначено правові засади та принципи, на яких базується діяльність суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування.

Визначено поняття та здійснено класифікацію адміністративних актів суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Обґрунтовано необхідність внесення змін до законів України «Про основи містобудування» та «Про архітектурно-будівельну діяльність» щодо урегулювання процедури адміністративного оскарження індивідуального адміністративного акта у сфері містобудування.

Враховуючи досвід провідних країн світу у сфері містобудування, запропоновано удосконалити процедури складання містобудівних планів шляхом створення національної веб-платформи. Поряд з цим пропонується

модернізувати інформатизацію публічного управління для створення транспарентного середовища у сфері містобудування.

Удосконалено шляхи та способи розв'язання проблем за напрямками, визначеними Проектом Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності та затвердження плану заходів з її реалізації для врегулювання відносин у сфері містобудування.

Ключові слова: суб'єкти містобудування, публічна адміністрація, будівництво, містобудування, правовий статус, адміністративний акт, адміністративні правовідносини.

АННОТАЦІЯ

Неборський Е.А. Административно-правовые основы деятельности субъектов градостроительства. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое право, информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2020.

В диссертации на основе комплексного исследования административно-правовых основ деятельности субъектов градостроительства определены направления их усовершенствования, которые базируются на положениях общетеоретической характеристики, административно-правового статуса, организации деятельности, отечественного и зарубежного опыта в этой сфере.

Методологической основой диссертационного исследования является использование системы общефилософских, общенаучных и специальных методов познания. Усовершенствовано понимание направлений развития системы субъектов градостроительства как объектов административно-правового регулирования в Украине. Приведено авторское понятие и осуществлена характеристика правового статуса субъектов публичной администрации в сфере градостроительства.

Отмечено, что административно-правовые отношения в сфере градостроительства следует считать отношениями, урегулированными нормами административного права, которые предопределяют поведение их участников в сфере градостроительной деятельности, направленные на формирование полноценной жизненной среды государства.

Усовершенствовано понимание системы методов деятельности субъектов административно-правовых отношений в сфере градостроительства. Определены правовые основы и принципы, на которых базируется деятельность субъектов административно-правовых отношений в сфере градостроительства.

Определено понятие и осуществлена классификация административных актов субъектов административно-правовых отношений в сфере градостроительства. Обоснована необходимость внесения изменений в законы Украины «Об основах градостроительства» и «Об архитектурно-строительной

деятельности» по урегулированию процедуры административного обжалования индивидуального административного акта в сфере градостроительства.

Учитывая опыт ведущих стран мира в сфере градостроительства, предложено усовершенствовать процедуры составления градостроительных планов путем создания национальной веб-платформы. Наряду с этим предлагается усовершенствовать информатизацию публичного управления для создания транспарентной среды в сфере градостроительства.

Усовершенствованы пути и способы решения проблем по направлениям, определенным Проектом Концепции публичного управления в сфере градостроительной деятельности и утверждения плана мероприятий по ее реализации для урегулирования отношений в сфере градостроительства.

Ключевые слова: субъекты градостроительства, публичная администрация, строительство, градостроительство, правовой статус, административный акт, административные правоотношения.

SUMMARY

Neborskyi Ye. A. Administrative and legal principles of activity of the subjects of urban planning. – *Qualifying scientific work as a manuscript.*

The thesis for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 «Administrative law and process; finance law; information law». – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2020.

In the dissertation on the basis of complex research of administrative and legal bases of activity of the subjects of urban development the directions of their improvement is defined, which are based on the provisions of general theoretical characteristic, administrative legal status, organization of activity, domestic and foreign experience in this field.

Methodological basis for the dissertation research is the use of the system of philosophical, general scientific and special methods of cognition.

The author's definition of the concept of "subjects of administrative-legal relations in the field of urban planning" has been formulated.

Improved understanding of the directions of development of the system of urban entities as objects of administrative and legal regulation in Ukraine which are directed by a clear vector - deepening the processes of decentralization within the existing system of national law, taking into account the European integration processes and harmonization with EU law.

The author discloses the characteristics inherent to public administration bodies, defines their proper behavior and influence on the formation of relations in the field of urban development. The author's concept of "legal status of public administration entities in the field of urban planning" has been given.

Based on the norms of the legislation, a number of public administration bodies that implement the state policy in the field of urban planning, exercise control over the issues of state architectural and construction legislation and influence the behavior of participants in these relations have been identified.

Also there have been noted that public authorities as subjects of administrative and legal relations in the field of urban planning should be considered as a coherent system of executive bodies, local self-government bodies, subjects of delegated powers, self-regulatory organizations and other entities. in the exercise of their public functions in the direction of ensuring the sustainable development of territories, taking into account public, public and private interests, the formulation and implementation of state policy in the field of urban development, ensuring the rights and freedoms of individuals and legal entities.

The understanding of the system of methods of activity of the subjects of administrative-legal relations in the field of urban planning as a dynamic structure is being improved, which is constantly developing and improving under the influence of internal and external factors.

The legal bases of activity of subjects of administrative-legal relations in the field of urban planning have been analyzed. The necessity of legislative consolidation in the normative-legal acts regulating administrative-legal relations in the field of urban planning, principles of activity of their subjects is proved, in view of the division of principles into general, specific activities of all subjects, and special ones reflecting the specific activity of individual subjects in the field of urban planning.

Based on the analysis of the concept of legal personality in the general legal aspect, the author's definition of the administrative legal personality of the subjects of administrative and legal relations in the field of urban planning is the ability of individuals and legal entities to be the subjects of administrative and legal relations in the field of urban planning and to have them fixed in relevant legal acts and legal obligations, as well as the ability of their actions to acquire and implement them in the field of urban planning and to bear administrative violations in responsibility. The components of the administrative legal personality of the subjects of the administrative-legal relations in the field of urban planning have been determined. The legal personality of individuals and collective persons as subjects of administrative and legal relations in the field of urban planning has been analyzed.

The concept of "administrative acts of subjects of administrative-legal relations in the field of urban planning" is defined, as willful power actions of bodies of public administration as the subject of administrative-legal relations in the field of urban planning, carried out by them within the limits of the powers defined by the law, aimed at creation, change or the termination of the rights and obligations of urban entities for the purpose of exercising management in the field of urban planning. The classification of administrative acts in the field of urban planning has been carried out according to the following grounds: by the subjects of administrative-legal relations in the field of urban planning and by the legal nature of administrative acts. The necessity to amend the laws of Ukraine "On the Basics of Urban Planning" and "On Architectural and Construction Activity" to regulate the procedure of administrative appeal of an individual administrative act in the field of urban planning has been substantiated.

Given the experience of the world's leading cities in the field of urban planning, it is proposed to improve the procedures for drawing up urban plans by creating a

national web platform to involve all stakeholders in the urban planning process and to reach a consensus among the public and public administration bodies. In addition, it is proposed to improve the informatization of public administration in order to create a transparent environment in the field of urban development, in particular to ensure the functioning of the urban cadastre and other state registers in order to provide public services to individuals and legal entities.

The ways and ways of solving problems in the directions defined by the Draft Concept of Public Management in the Sphere of Urban Planning and approving a plan of measures for its implementation have been improved to regulate relations in the sphere of urban planning.

Key words: subjects of urban planning, public administration, construction, urban planning, legal status, administrative act, administrative legal relations.